

‘Verder kijken dan het middel’

Het gebruik van natuurlijke middelen om problemen op te lossen gaat verder dan het middel alleen. De situatie op het bedrijf moet kloppen. Dat zeggen dierenarts Hans Nij Bijvank en melkveehouder Gert Jan Kool.

GERDINE KAPTIJN, projectleider bij Bionext

Gert Jan, Ria en Arjen Kool runnen melkveebedrijf de Groene Hofstee in Hei- en Boecop. De familie Kool houdt vanaf 1996 biologisch melkvee en werkt sindsdien met natuurlijke middelen. Kool kwam door contact met collega-boeren bij natuurlijke middelen uit. “Rond 1999 waren biologische boeren al bezig met antibiotica verminderen en dat zijn wij meteen gaan praktiseren. Het voelde als een logische stap en werkte voor ons.”

Veearts Hans Nij Bijvank van dierenklinik De Woldberg is al een aantal jaren bekend met het gebruik van natuurlijke middelen. “Natuurlijke middelen kunnen antibiotica-gebruik verminderen”, vertelt Nij Bijvank. “Zo kunnen ze goed gebruikt worden bij het onthoornen van kalfjes. We gebruikten een antibioticaspray om de wond na te behandelen, daar is nu een natuurlijke spray voor. Het is ook nog gezonder voor de boer en voor ons, want je ademt geen

antibiotica in. Voor veel middelen is er nog geen natuurlijke optie. Hiernaar moet nog veel onderzoek gedaan worden. Zo is er nu nog geen middel voor acute longontsteking. Ik ben zelf bezig met een proef met een knoflookbolus tegen uierontsteking waar onder andere knoflook en oregano in zitten.”

Kalveren

Kool gebruikt verschillende natuurlijke middelen bij zijn kalveren. Zo krijgen ze koolstof mee in de kalverbrokken. “Sinds vijf jaar hebben we ook hulsttakken in de kalverstal hangen. De druk van de ringwormbesmettingen nam hierdoor af en we hadden er veel minder last van. We hebben nog maar één keer hoeven inenten, toen liep het jongvee in de wei en werd het besmet via het vee van de burens. Het gebruik van natuurlijke middelen alleen is niet voldoende, je systeem moet kloppen. We hadden longproblemen bij kalveren en we ontdekten dat dit aan de stal lag. De koude lucht bleef hangen in het lagere deel waar ze zaten. In zo’n geval is het aanpassen van de stal nodig. Ook bij volwassen koeien is het soms nodig naar de situatie te kijken. Koeien met een tussenklauwontsteking krijgen koperzinkspray in combinatie met pyrogenium, maar je moet ze ook rust geven. Niet zomaar een pijnstiller geven en de koe weer de wei in sturen. Soms nemen we ze een week apart.”

Nij Bijvank beaamt dat het gebruik van natuurlijke middelen verder gaat dan het middel. “Je moet zorgen dat de situatie klopt. Kijk bijvoorbeeld eerst naar de bodem, is die gezond? Kijk ook naar het voer van de koe en de koe zelf: klopt dit? Je moet verder kijken dan middelen om sommige problemen op te lossen.”

Kool voegt toe: “Hiervoor moet je goed je dieren in de gaten houden. Sommige dingen kun je al aan de koe merken voordat zij echt ziek is. Bijvoorbeeld bij kalveren door de geur die de mest heeft. Ook al is het nog geen diarree, het probleem kun je dan vroeg oppikken. Preventie en er vroeg bij zijn zijn belangrijk voor natuurlijke middelen. Dus je moet altijd blijven kijken.”

‘Wetgeving is ingewikkeld’

De wetgeving rondom natuurlijke middelen is ingewikkeld, zegt Nij Bijvank. “Je mag niet zomaar claimen dat iets een diergeneesmiddel is. Daarvoor moet je uitgebreid kostbaar onderzoek doen. Veel wordt verkocht als voederadditief ter bevordering van de genezing. Bij koeien is het belangrijk dat er naast onderzoek naar werkzaamheid ook gekeken wordt naar het residu in de melk. Deze kennis ontbreekt soms bij natuurlijke middelen. Je moet eigenlijk zeker weten dat het kan, voordat je het middel maakt.”

Volgens Kool zijn niet alle oplossingen in Nederland te vinden. “Je kunt ook leren van andere boeren. Zo kijken wij vaak naar hoe biologische boeren in Amerika het doen. Met CLM (kennis- en adviesbureau voor landbouw, voedsel, natuur en milieu) zijn we betrokken bij een project om een innovatieve vliegenvaal te ontwikkelen naar Amerikaans model. We hebben een proefversie op de boerderij staan en die gebruiken we voor onderzoek. Zo kijken we ook

Dierenarts Hans Nij Bijvank.
FOTO: DE WOLDBERG

zoekt en uitgevonden, is het moeilijk om er subsidie voor te krijgen. Dat terwijl het lastig is financiering voor onderzoek te krijgen. Als we willen innoveren moeten we van elkaar leren en onderzoek doen.”

Er is een gebrek aan wetenschappelijk onderzoek

wat de bijvangst is, want die moet niet te hoog zijn. We kunnen veel van biologische boeren uit andere landen leren, maar dat gebeurt nog weinig.”

Nij Bijvank vertelt dat er een gebrek is aan wetenschappelijk onderzoek. “Maar er komen steeds meer wetenschappelijke onderzoeken waarmee de werkzaamheid wordt aangetoond. Het is belangrijk om te weten welke middelen wel en niet werken. Deze onderzoeken zijn belangrijk om veearts en boeren te overtuigen van het middel. Hierdoor weten ze zeker dat het werkt en kunnen ze het in hun bedrijf toepassen.”

Financiering krijgen voor dit soort onderzoek is wel lastig, weet Kool. “We moeten innovatief zijn, maar dat wordt niet altijd beloond. Subsidie krijgen voor het chemievrij bestrijden van het vergeten plantje Lidrus is lastig, ondanks dat het plantje heel schadelijk is voor de gezondheid van het vee. Als iets niet in Nederland is onder-

Bionext voert in samenwerking met Biohuis, dierenartsen, Platform Natuurlijke Veehouderij, Skal Biocontrole en Wageningen Food Safety Research een project uit om het gebruik van natuurlijke middelen in de biologische veehouderij te stimuleren.

Tips om te starten met natuurlijke middelen

1. Niet alles is op te lossen met natuurlijke middelen, het systeem moet ook kloppen: de stal, het voer, de bodem en de koe zelf.
2. Blijven kijken. Preventie en er vroeg bij zijn is heel belangrijk. Als de veehouder zijn dieren goed in de gaten houdt, kan er op tijd worden ingegrepen.
3. Bij jonge dieren is het meeste resultaat te behalen, daar zou als eerste met natuurlijke middelen kunnen worden begonnen.

Melkveehouder Gert Jan Kool.

FOTO: BIONEXT